

**BASEL II STANDARTLARINA GÖRE SINIFLANDIRILAN KURUMSAL
VE PERAKENDE KOBİ'LERİN FİNANSAL ORANLARININ
KARŞILAŞTIRILMASI: İMKB İŞLETMELERİ ÜZERİNDE BİR
İNCELEME¹**

Zeki DOĞAN* , Ayşe Gül HATİPOĞLU ve Ömer İSKENDEROĞLU*****

Özet

Basel II standartları Küçük ve Orta Boy İşletme'lerin (KOBİ) bankalardan kullandıkları kredi tutarına göre, kurumsal ve perakende olarak ayırma tabi tutulmasını öngörmüştür. Buna göre bankaların, KOBİ'leri kurumsal ve perakende olmalarına göre farklı risk ağırlıkları ile değerlendirilerek, kredi fiyatının belirlenmesinde farklı hesaplama tabi tutması gerekmektedir. Bu çalışmada Basel II'nin öngördüğü bu standart çerçevesinde kurumsal ve perakende KOBİ'lerin finansal yapılarının benzerlik - farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Bu bağlamda 2005 – 2009 dönemleri arasında hisse senetleri İMKB'de işlem gören kurumsal ve perakende KOBİ'lerin likidite, mali yapı, varlık kullanım, karlılık, büyüme ve borsa performans oranları hesaplanmıştır. Daha sonra kurumsal ve perakende KOBİ'lerin finansal oranları arasında farklılık veya benzerlik olup olmadığı Levene (F) testi ve t testi kullanılarak incelenmiştir. Çalışmadan elde edilen sonuçlar, likidite oranlarının tamamı ve mali yapı oranlarının büyük çoğunluğunun istatistiksel açıdan farklılık gösterdiğini ortaya koymuştur. Ancak varlık kullanım oranları, karlılık oranları, büyüme oranları ve borsa performans oranlarında istatistiksel olarak önemli sayılabilecek bir benzerlik veya farklılık bulunmamıştır.

Anahtar Kelimeler: Basel II, KOBİ, Oran Analizi, Levene Testi

**The Comparison Of The Financial Ratios Of Retail And Corporate SME's That Are
Classified For Basel II Standards: An Application On ISE Quoted Companies**

Abstract

Basel II standards consider some Small and Medium sized Enterprises (SME) as retail and some as corporate, depending on their bank credits. According to this case, SME's are evaluated with different risk weights to calculate the credit price with respect to be retail or corporate. This study compares similarities – dissimilarities with financial structure of retail and corporate SME's according to Basel II standards. In this context liquidity, capital structure, activity, profitability, growth, market performance ratios of retail and corporate SME's which are quoted on Istanbul Stock Exchange (ISE) are

¹Bu çalışma Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü “ Basel II Standartları ve Türk KOBİ'leri Üzerindeki Etkilerinin Tespitine İlişkin Bir Araştırma” adlı doktora tezinden derlenmiştir.

*Prof. Dr. Niğde Üniversitesi, İ.İ.B.F. İşletme Bölümü, Niğde.

** Yrd. Doç. Dr. Niğde Üniversitesi, İ.İ.B.F. İşletme Bölümü, Niğde.

*** Yrd. Doç. Dr. Niğde Üniversitesi, İ.İ.B.F. İşletme Bölümü, Niğde.

examined for the period that spans from 2005 to 2009. Furthermore similarities and dissimilarities of retail and corporate SME's are investigated by Levene (F) test and t test. Empirical findings reveal that the liquidity and capital structure ratios prove statistically significant dissimilarity. However activity, profitability, growth and market performance ratios did not prove any similarity nor dissimilarity that could be counted as statistically significant.

Keywords: Basel II, SME, Ratio Analysis, Levene Test.

GİRİŞ

Küreselleşmeyle beraber birçok alanda ortak düzenleme yapma gereksinimi ortaya çıkmıştır. Bu düzenlemelere olan ihtiyacın en fazla görüldüğü sektörlerden biri de bankacılık sektörüdür. Bankaların sermaye yapısını daha güçlü hale getirmek ve bu yolla finansal istikrar sağlamak amacıyla Basel Bankacılık Denetim Komitesi 1988 yılında Basel sermaye standartları (Basel I)'ni yayınlamıştır. Yaşanan küresel krizlerinin ardından bir dizi değişiklik yapılsa da kapsamı ve uygulanan risk ağırlıkları çok sınırlı kalan Basel I standartlarının yerini 2004 yılında Basel II standartları almıştır (<http://www.bis.org/publ/bcbsca.htm>, 30.01.2009).

Basel II standartları, bankaların risk ağırlıklı varlıklarına paralel olarak bulundurmaları gereken sermayenin hesaplanması, banka ve denetim otoritesinin sermaye yeterliliğinin değerlendirmesi ve kamuya açıklanacak bilgilere ilişkin hükümleri içeren üç yapısal bloktan oluşmaktadır. Standartlar, riske daha duyarlı yaklaşımlar sunması ve operasyonel riskleri de sermaye yeterliliği hesaplamalarına dâhil etmesi yönüyle önemli yenilikler sunmaktadır.

Basel II standartlarında yer alan yeniliklerden biri de ekonomik ve sosyal katkıları ile bütün dünya ülke ekonomilerinin vazgeçilmez unsuru olan küçük ve orta büyüklükteki işletmeler (KOBİ)'lere yöneliktir. Basel II standartları, KOBİ'leri yıllık satış cirosu 50 Milyon Avro'dan daha az olan işletmeler olarak tanımlayarak, bankaların söz konusu işletmelere kullandıkları kredilerle büyük işletmelere kullandıkları kredileri ayrı tutmuştur. (Saurina ve Trucharte, 2004: 126). Diğer taraftan bir bankadan ya da bankacılık grubundan kullandığı toplam kredi tutarları esas alarak KOBİ'leri kurumsal ve perakende KOBİ olarak sınıflandırılmaktadır. Bu bağlamda KOBİ'ler kurumsal ve perakende olmalarına göre farklı risk ağırlıkları ile değerlendirilerek kredi fiyatının belirlenmesinde farklı hesaplamaya tabi tutulmaktadır.

Bu çalışmada öncelikle İMKB'ye kote kurumsal ve perakende KOBİ'lerin 2005 – 2009 dönemleri arasında yıllık frekanstaki bilanço ve gelir tablosu verileri kullanılarak finansal oranları hesaplanmıştır. Daha sonra Basel II standartlarına göre sınıflandırılan kurumsal ve perakende KOBİ'lerin hesaplanan oranları, Levene (F) ve t testi ile karşılaştırılmış, Basel II standartlarının öngördüğü farklılığın finansal oranlarda mevcut olup olmadığı araştırılmıştır.

Çalışma dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, konuyla ilgili literatür incelemesine, ikinci bölümde araştırmanın veri ve yöntemine yer verilmiştir. Üçüncü bölümde, Basel II standartlarına göre işletmeler büyük işletme,

kurumsal KOBİ ve perakende KOBİ olarak ayrılmış, daha sonra kurumsal ve perakende KOBİ'lerin oranlarının farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Son bölümde ise kurumsal ve perakende KOBİ'lerin oranlarının karşılaştırılmasına ilişkin elde edilen sonuçlar değerlendirilmiştir.

I. LİTERATÜR İNCELEMESİ

Konu ile ilgili yapılmış uygulamalı çalışmalar değerlendirildiğinde çalışmanın amacına göre farklı bakış açılarına rastlanmıştır. Buna göre konu değerlendirildiğinde öncelikle KOBİ'lerin Basel II öngörüsünde kurumsal ve perakende KOBİ olarak sınıflandıran ve ilgili sınıflandırma neticesinde kurumsal ve perakende KOBİ'lerin farklılıklarına değinen çalışmalar incelenmiş, daha sonra kurumsal ve perakende KOBİ'lerin Basel II sürecine hazır olup olmadıklarını inceleyen çalışmalar değerlendirilmiştir. Son olarak kurumsal ve perakende KOBİ'lerin risk düzeylerini inceleyen çalışmalara yer verilmiştir.

Literatürde Basel II standartlarının öngördüğü ölçütler doğrultusunda işletmeleri büyük işletme, kurumsal ve perakende KOBİ olarak sınıflandırarak sınanan birçok çalışma bulunabilir. Örneğin Dietsch ve Petey (2004), Jacobson vd. (2004), Saurina ve Trucharte (2004) çalışmalarında, KOBİ'ler kurumsal ve perakende KOBİ olarak sınıflandırılmış ve kullandıkları kredi nedeniyle kurumsal ve perakende KOBİ'lerde bir farklılığın oluşup oluşmadığı bankalar açısından incelenmiştir.

Bu çalışmalardan Dietsch ve Petey (2004) çalışmasında işletme büyüklüğündeki artışla beraber kredi riskinin azaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre kurumsal KOBİ'ler perakende KOBİ'lere göre daha az riskli olarak değerlendirilebilir. Ayrıca KOBİ'lerin kredi riskinin işletmenin büyüklüğü ile ters olarak sistematik risk faktörlerine daha az duyarlı olduğu tespit edilmiştir. Aynı konu Jacobson vd. (2004) çalışmasında da incelenmiş ancak kurumsal KOBİ'ler perakende KOBİ'lerin riskleri arasında bir farklılığa rastlanmamıştır.

Basel II standartlarının kurumsal ve perakende KOBİ'ler üzerindeki etkisini inceleyen bir diğer çalışma olan Saurina ve Trucharte (2004), çalışmasında İspanyol kamuya açık işletmeleri Basel II standartlarını esas alarak büyük ölçekli işletme, kurumsal ve perakende KOBİ olarak sınıflandırılmış ve standartların kurumsal ve perakende KOBİ'ler üzerinde farklı etkileri olduğu tespit edilmiştir.

KOBİ'lerin Basel II standartlarına ilişkin bilgi ve bu standartlara hazırlık düzeyini tespit etmeyi amaçlayan çalışmalar da konu ile ilgili bilgi sağlayabilir. Böylelikle Basel II sürecinin kurumsal ve perakende KOBİ'ler açısından farklı karşılanıp karşılanmadığı da incelenebilir.

Örneğin Çelik (2007), çalışmasında tekstil sektöründe faaliyette bulunan KOBİ'lerin karşı karşıya kaldıkları finansman sorunları ve bu işletmelerin Basel II'ye karşı tutumları incelenmiştir. Çalışmada küçük işletmelerin Basel II ve olası etkileri hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları ve Basel II ile başlayacak yeni sürece uyum sağlama konusunda ciddi zorluklar yaşayacaklarını tespit etmiştir.

Benzer şekilde Küçüközmen ve Oğuz (2008), çalışmalarında KOBİ'lerin Basel II'den hangi ölçüde haberdar olduğunu ve Basel II'ye uyum sağlayabilmek amacıyla hazırlık yapıp yapmadıklarını Konya ilinde faaliyet gösteren 70 işletmede incelemişlerdir. Çalışmada Basel II standartlarının öngördüğü ölçütler doğrultusunda sınıflandırılan işletmelerin tamamının KOBİ, %94'ünün ise perakende KOBİ kapsamında değerlendirileceği tespit edilmiştir. Ayrıca kurumsal ve perakende KOBİ'lerin Basel II hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları ve standartlara ilişkin yeterli hazırlık yapmadıkları belirlenmiştir.

Akbulut (2008), çalışmasında ise Basel II standartlarının KOBİ'ler açısından olası etkilerini incelemiştir. Örneklem Şanlıurfa'da faaliyet gösteren 45 KOBİ'yi kapsamaktadır. Çalışmada işletmelerin %97'sinin 50 Milyon Avro'nun altında net satış tutarına sahip olduğu ve işletmelerin %93,3'ünün bankalardan 1 Milyon Avro'nun altında kredi kullandığı tespit edilmiştir. Çalışmada kurumsal ve perakende KOBİ'lerin büyük çoğunluğunun Basel II hakkında bilgi sahibi olmakla birlikte bu bilginin çok yüzeysel bir niteliğe sahip olduğu belirlenmiştir.

Biçen Yılmaz ve Selimoğlu (2008), çalışmasında KOBİ'lerin Basel II hakkında sahip oldukları bilgi düzeyi ve Basel II standartlarına geçiş sürecinde yaşabilecekleri zorlukları incelenmiştir. Örneklem Bursa ilinde hizmet, üretim ve ticaret alanında faaliyet gösteren 150 işletmeyi kapsayan çalışmada anket yöntemi kullanılmıştır. Çalışmada ankete katılan işletmelerin %7,3'ünün kurumsal KOBİ ve %84'ünün perakende KOBİ olduğu belirlenmiştir. Ayrıca Basel II standartlarının uygulamaya girmesiyle, kurumsal ve perakende KOBİ'lerin bilançolarının kayıt dışı faaliyetlerini yansıtmaması, özsermaye yetersizliği ve uygun teminat gösterememeleri nedeniyle sorun yaşayacakları tespit edilmiştir.

KOBİ'lerin kredi kurumları ile ilişkilerini ve Basel II'den ne yönde etkileneceklerini inceleyen Çakır (2008) çalışmasında veriler Denizli Sanayi Odası'na kayıtlı, ihracat yapan 96 KOBİ niteliğindeki işletmeden anket yöntemiyle toplanmıştır. Çalışmada, işletmelerin %96,7'sinin yıllık satış tutarı 50 Milyon Avro'unun altında olduğu ve Basel II standartlarına göre KOBİ sayıldığı tespit edilmiştir. Basel II standartlarının işletmeleri sınıflandırma kriterleri doğrultusunda işletmelerin %61,5'inin perakende KOBİ, %19,8'inin kurumsal KOBİ ve %2,2'sinin kurumsal işletme kapsamında yer aldığı belirlenmiştir. Bu çalışmada ağırlıklı olarak kurumsal KOBİ'lerin Basel II hakkında bilgi sahibi olduğu tespit edilmiştir.

Ata vd. (2008), çalışmalarında KOBİ'lerin Basel II standartlarına bakış açısını ve Basel II sürecinde KOBİ'lerin almaları gerekli önlemleri incelemişlerdir. Çalışmada, Gaziantep ilinde faaliyet gösteren 91 KOBİ'ye anket uygulanmıştır. Araştırmaya katılan işletmelerin %97,8'inin yıllık satış tutarı 50 Milyon Avro'nun altında olduğu için Basel II standartlarına göre KOBİ kapsamında değerlendirilmektedir. İncelenen işletmelerin %95,6'sının 1 Milyon Avro'nun altında, %4,4'ü ise 1 Milyon Avro'nun üstünde kredi kullandığı tespit edilmiştir. Çalışmada işletmelerin çoğunluğu, Basel II'nin neleri değiştireceği ve kredi derecelendirilmesine tabi tutulmaları konularında bilgi sahibi olduklarını, Basel

II'den olumsuz yönde etkileneceklerini ve işletmelerin Basel II'ye hazır olmadıkları ifade edilmiştir.

Kurumsal ve perakende KOBİ'ler arasındaki farklılığa bir diğer bakış açısı da bankaların ilgili işletmeler için ayırması gereken sermaye düzeyi ile ilişkilendirilebilir. Bu bağlamda literatürde Basel II standartlarının KOBİ kredileri nedeniyle bankaların bulundurma sermaye tutarı ve kredi fiyatı üzerindeki etkilerini tespit edebilmek için yapılan çalışmalar KOBİ'lerin risk düzeylerinin belirlenmesi üzerine yoğunlaşmaktadır. Risk düzeylerinin belirlenmesinde ise çoğunlukla kurumsal ve perakende KOBİ'lerin finansal oranları kullanılmaktadır.

Örneğin Luppi vd. (2007), çalışmasında İtalyan bir bankanın perakende portföyünde yer alan KOBİ'lerin risklilik düzeyinin belirlenmesinde kısa vadeli yabancı kaynakların toplam yabancı kaynaklara oranı, toplam yabancı kaynakların toplam varlıklara oranı, net nakit akışının toplam aktiflere oranı, nakit akışlarının toplam aktiflere oranı, bir önceki döneme ait nakit akışlarının toplam aktiflere oranı, yıllık satışların toplam aktiflere oranını kullanmıştır. Çalışmadan elde edilen sonuçlar bankaların perakende portföylerinde yer alan KOBİ'lerin büyük işletmelere kıyasla daha riskli olduğunu ortaya koymuştur.

Altman ve Sabato (2007) çalışmasında satışları 65 Milyon Doların (yaklaşık 50 Milyon Avro) altındaki 2010 ABD işletmesinin temerrüt olasılıklarının belirlenmesi için kredi risk modeli geliştirmiştir. Bu modelde kısa vadeli borçların özsermayenin defter değerine oranı, hazır değerlerin toplam varlıklara oranı, faiz ve vergi öncesi karın toplam varlıklara oranı, alıkonulan karların toplam varlıklara oranı, faiz ve vergi öncesi karın faiz giderlerine oranı kullanılmıştır. Çalışmada örnekteki bütün KOBİ'lerin perakende olarak sınıflandırılması durumunda sermaye gereksiniminin Basel I' deki seviyenin oldukça altında, bütün KOBİ'lerin kurumsal olarak sınıflandırılması durumunda da bankaların Basel I' den daha yüksek sermaye gereksinimi ile karşı karşıya kalacakları sonucuna ulaşılmıştır.

Derecelendirme notlarının sermaye yeterliliği ve kredi fiyatı üzerindeki etkisini Çonkar ve Vurur (2008) çalışmasında incelenmiştir. Bu çalışmada, derecelendirmenin Türk KOBİ'leri için avantaj mı yoksa dezavantaj mı olacağını tespit etmek için cari oran, asit test oranı ve nakit oranı, kaldıraç oranı, kısa vadeli yabancı kaynak oranı, özsermayenin aktifte oranı, borç yapısı ve maddi duran varlıkların özsermayeye oranı, ticari borç ödeme süresi, stok devir hızı, alacak devir hızı ve hazır değerler, brüt satış karı, faaliyet karı ve net kar marjı, net kar marjı büyüme oranı, net satışlar büyüme oranı ve net satışlar büyüme oranı kullanılmıştır. Çalışmada düşük derecelendirme notuna sahip kurumsal KOBİ'lerin derecelendirmenin dezavantaj olduğu, yüksek derecelendirme notuna sahip kurumsal KOBİ'ler için de derecelendirmenin avantaj olduğu sonucu elde edilmiştir.

Kurumsal ve perakende KOBİ'ler arasındaki farklılık yapılan araştırmanın amacına göre literatürde bir çok farklı açıdan değerlendirilmektedir. Bu çalışmada

kurumsal ve perakende KOBİ'ler arasındaki farklılık literatürden farklı olarak Basel II'nin öngördüğü seviyede finansal oranlar üzerinden incelenmiştir.

II. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ VE VERİLERİ

Çalışmada, 2005 – 2009 dönemleri arasında hisse senetleri İMKB'de işlem gören kurumsal ve perakende KOBİ'lerin 12 aylık bilanço ve gelir tablosu verileri kullanılarak likidite oranları, mali yapı oranları, varlık kullanım oranları, karlılık oranları, büyüme oranları ve borsa performans oranları hesaplanmıştır. Daha sonra kurumsal ve perakende KOBİ'lerin finansal oranları arasında farklılık veya benzerlik olup olmadığı incelenmiştir.

Çalışmanın 2005 – 2009 dönemleri ile sınırlandırılmasının nedeni 2004 yılında enflasyon muhasebesinin uygulamaya girmesidir. Enflasyon muhasebesi paranın değerinin değişmediğini varsayan geleneksel değerlendirme ölçütlerine göre finansal tablolarda yer alan kalemlerin uygun katsayılarla düzeltilmesi işlemidir (Örten ve Karapınar, 2003: 23). Tarihi maliyetlerle hazırlanan finansal tablolar para değerinde meydana gelen değişimleri dikkate almadığından, enflasyon muhasebesine göre düzeltilmiş finansal tablolara tarihi maliyetlerle düzenlenmiş finansal tabloların karşılaştırılması önemli sakıncalar meydana getirmektedir. Bu sakıncaların ortadan kaldırılması amacıyla, 2004 yılının ve yapısal bir kırılma oluşturmaması sebebiyle daha önceki yılların finansal tabloları dikkate alınmamıştır. Çalışmanın hazırlandığı dönemde İMKB'de işlem gören kurumsal ve perakende KOBİ'lerin 2010 yılının 12 aylık bilançoları hazır olmadığı için örneklem dönemi 2009'da sonlandırılmıştır. Çalışmanın bir diğer kısıtı da örnekleme dahil edilen işletmeler ile ilgilidir. Örneklemin oluşturulmasında mali sektör işletmeleri ile holdingler kapsam dışında tutulmuştur.

Çalışmada işletmelerin de kurumsal ve perakende KOBİ olarak sınıflandırılmasında Basel II standartlarının öngördüğü ölçütler esas alınmıştır. Bu bağlamda yıllık satış hacmi 50 Milyon Avro'nun altındaki işletmeler KOBİ olarak tanımlanmıştır. KOBİ'lerin kurumsal ve perakende olarak sınıflandırılmasında ise, işletmelerin bir bankadan ya da bankacılık grubundan kullandığı kredi tutarı, ölçüt alınmıştır.

Basel II standartlarının öngördüğü KOBİ sınıflandırması Tablo 1'deki gibi özetlenebilir (Türkiye Bankalar Birliği, 2005:6):

Tablo: 1 Basel II Standartlarına Göre KOBİ'lerin Sınıflandırılması

Kredi Tutarı (K)	Yıllık Satış Ciro (C)	Sınıflandırma
K>1.000.000.-Avro	C>50.000.000.-Avro	Kurumsal
K>1.000.000.-Avro	C<50.000.000.-Avro	Kurumsal-KOBİ
K<1.000.000.-Avro	C>50.000.000.-Avro	Kurumsal
K<1.000.000.-Avro	C<50.000.000.-Avro	Perakende-KOBİ

Kurumsal ve perakende KOBİ ayrımında Basel II standartlarının öngördüğü ölçüt işletmelerin kullandığı kredi tutarı olmakla birlikte İMKB işletmelerinin bilançolarında banka kredileri, çıkarılmış tahviller, çıkarılmış diğer menkul kıymetler, factoring borçları ve finansal kiralama işlemlerinden borçlardan oluşan finansal borçlar toplam tutar olarak sunulmaktadır. Bu nedenle çalışmada kurumsal ve perakende KOBİ ayrımında toplam finansal borçlar esas alınmıştır. Basel II standartlarının Avro cinsinden belirlenen söz konusu ölçütün TL olarak ifade edilmesinde yılın son iş gününde TCMB (Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası)'nın döviz satış kuru esas alınmıştır.

Kurumsal ve perakende KOBİ'ler arasında Basel II'de öngörülen farklılığın olup olmadığını belirleyebilmek amacıyla kurumsal ve perakende KOBİ'lerin 2005, 2006, 2007, 2008 ve 2009 yıllarındaki likidite oranları, mali yapı oranları, varlık kullanım oranları, karlılık oranları, büyüme oranları ve borsa performans oranları hesaplanmıştır. İlgili oranların hesaplanmasının nasıl gerçekleştirildiği Tablo 2'den incelenebilir.

Tablo: 2 Çalışmada Kullanılan Finansal Oranlar

ORAN GRUBU	KULLANILAN ORAN	HESAPLAMA ŞEKLİ
Likidite Oranları	Cari Oran	$\frac{\text{Dönen Varlıklar}}{\text{Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar}}$
	Likidite Oranı	$\frac{\text{Dönen Varlıklar} - \text{Stoklar}}{\text{Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar}}$
	Nakit Oranı	$\frac{\text{Hazır Değerler} + \text{Menkul Kıymetler}}{\text{Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar}}$
Mali Yapı Oranları	Yabancı Kaynak Oranı	$\frac{\text{Toplam Yabancı Kaynaklar}}{\text{Pasif Toplamı}}$
	Öz Kaynak Oranı	$\frac{\text{Öz Kaynaklar}}{\text{Pasif Toplamı}}$
	Yabancı Kaynakların Öz Kaynaklara Oranı	$\frac{\text{Toplam Yabancı Kaynaklar}}{\text{Öz Kaynaklar}}$
	Kısa Vadeli Yabancı Kaynak Oranı	$\frac{\text{Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar Toplamı}}{\text{Pasif Toplamı}}$
	Uzun Vadeli Yabancı Kaynak Oranı	$\frac{\text{Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar Toplamı}}{\text{Pasif Toplamı}}$
	Duran Varlıkların Öz Kaynaklara Oranı	$\frac{\text{Duran Varlıklar}}{\text{Öz Kaynaklar}}$
	Banka Kredilerinin Toplam Aktife Oranı	$\frac{\text{Banka Kredileri}}{\text{Aktif Toplamı}}$
Varlık Kullanım Oranları	Alacak Devir Hızı	$\frac{\text{Net Satışlar}}{\text{Ortalama Ticari Alacaklar}}$
	Stok Devir Hızı	$\frac{\text{Satışların Maliyeti}}{\text{Ortalama Stoklar}}$
	Aktif Devir Hızı	$\frac{\text{Net Satışlar}}{\text{Ortalama Aktif Toplamı}}$

Tablo: 2 Çalışmada Kullanılan Finansal Oranlar (Devamı)

ORAN GURUBU	KULLANILAN ORAN	HESAPLAMA ŞEKLİ
Karlılık Oranları	Dönem Net Karının Öz Kaynaklara Oranı	$\frac{\text{Dönem Net Karı}}{\text{Öz Kaynaklar}}$
	Brüt Satış Karı Oranı	$\frac{\text{Brüt Satış Karı}}{\text{Net Satışlar}}$
	Faaliyet Karı Oranı	$\frac{\text{Faaliyet Karı}}{\text{Net Satışlar}}$
	Dönem Net Karı Oranı	$\frac{\text{Dönem Net Karı}}{\text{Net Satışlar}}$
	Aktif (Yatırım) Karlılık Oranı	$\frac{\text{Dönem Karı}}{\text{Aktif Toplamı}}$
	Aktif Net Karlılık Oranı	$\frac{\text{Dönem Net Karı}}{\text{Aktif Toplamı}}$
	Finansman Giderlerini Karşılama Oranı	$\frac{\text{Finansman Giderleri} + \text{Dönem Karı}}{\text{Finansman Giderleri}}$
	Ekonomik Verimlilik Oranı	$\frac{\text{Finansman Giderleri} + \text{Dönem Karı}}{\text{Pasif Toplamı}}$
Büyüme Oranları	Varlık Artış Oranı	$\frac{\text{Cari Dönem Aktif Toplamı} - \text{Bir Önceki Dönem Aktif Toplamı}}{\text{Bir Önceki Dönem Aktif Toplamı}}$
	Özkaynak Artış Oranı	$\frac{\text{Cari Dönem Öz Kaynaklar} - \text{Bir Önceki Dönem Öz Kaynaklar}}{\text{Bir Önceki Dönem Öz Kaynaklar}}$
	Satışlardaki Artış Oranı	$\frac{\text{Cari Dönemdeki Net Satış} - \text{Bir Önceki Dönemdeki Net Satış}}{\text{Bir Önceki Dönemdeki Net Satış}}$
	Dönem Net Karı Artış Oranı	$\frac{\text{Cari Dönem Net Kar} - \text{Bir Önceki Dönem Net Kar}}{\text{Bir Önceki Dönem Net Kar}}$
Borsa Performans Oranları	Fiyat/ Kazanç Oranı	$\frac{\text{İşletmenin Toplam Borsa Değeri}}{\text{Dönem Net Karı}}$
	Borsa Değeri/ Defter Değeri	$\frac{\text{İşletmenin Toplam Borsa Değeri}}{\text{Öz Kaynaklar Toplamı}}$

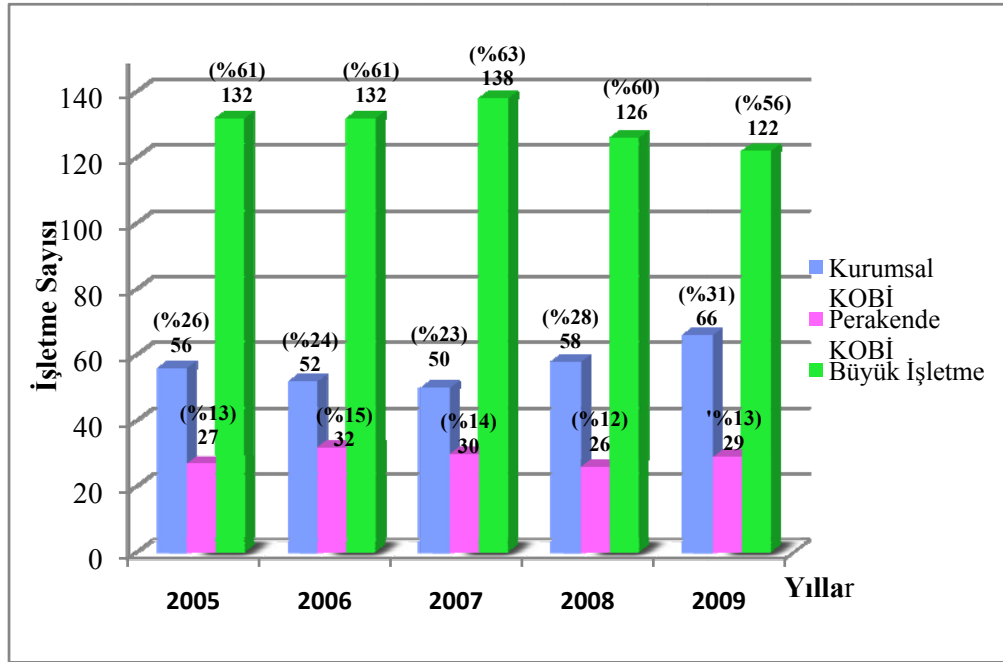
Kurumsal ve perakende KOBİ'lerin finansal oranlarının karşılaştırılmasında ise bağımsız iki grup- t testi kullanılmıştır. Bağımsız iki grup-t testi iki aşamada elde edilmektedir. Birinci aşamada Levene (F) testi kullanılarak grup varyanslarının eşitliği (homojenliği) test edilmektedir. İkinci aşamada ise varyansların eşit olup olmasına göre eşit varyanslı ya da farklı varyanslı t testi uygulanmaktadır. Varyansların eşitliği ile ilgili Levene (F) testinin olasılık değeri belirlenen anlamlılık seviyesinden büyük ise, varyansların eşit olduğu kabul edilmektedir. Bu durumda bağımsız iki grupta eşit varyanslı t testi uygulanmaktadır. Levene (F) testinin olasılık değeri belirlenen anlamlılık seviyesinden küçük ise, varyansların eşit olmadığı kabul edilmekte ve bağımsız iki grupta farklı varyanslı t testi uygulanmaktadır (Newbold vd. 2009: 426). Buna göre Levene (F) testinin sonuçları grup varyansının benzer ya da farklı olup olmadığını gösterecek t testinin sonuçları da grup ortalamasının benzerliğini ya da farklılığını ortaya koyacaktır. Elde edilen sonuçlar kurumsal ve perakende KOBİ'lerin finansal

oranlarının benzer olduğunu, farklı olduğunu veya istatistiki olarak önemli sayılabilecek bir benzerlik veya farklılık olmadığını gösterecektir.

III. BULGULAR

Çalışmada öncelikle 2005 - 2009 dönemleri için İMKB işletmeleri Basel II standartlarının öngördüğü ölçütler esas alınarak, kurumsal KOBİ ve perakende KOBİ olarak sınıflandırılmıştır. Daha sonra her yıl için kurumsal ve perakende KOBİ'lerin likidite, mali yapı, varlık kullanım, karlılık, büyüme ve borsa performans oranları Levene (F) ve buna bağlı t testi kullanılarak karşılaştırılmıştır.

2005 - 2009 döneminde Basel II standartlarına göre sınıflandırılan İMKB'ye kayıtlı işletmelerin sayısal ve yüzdesel dağılımı Şekil 1'de gösterilmiştir. Şekil 1 kurumsal ve perakende KOBİ'ler dışında büyük işletmelerinde sayısını ve yüzdesini göstermektedir.

Şekil 1: 2005 - 2009 Dönemleri İtibariyle Büyük İşletme, Kurumsal ve Perakende KOBİ'lerin Dağılımı

Şekil 1 incelendiğinde Basel II standartlarına göre sınıflandırılan İMKB işletmelerinin büyük çoğunluğunun büyük işletmelerden oluştuğu tespit edilmiştir. Ayrıca kurumsal KOBİ'lerin perakende KOBİ'lere göre daha fazla olduğu görülmektedir.

Kurumsal ve perakende KOBİ'lerin finansal oranlarının istatistiksel olarak farklılık - benzerlik gösterip göstermediği Levene (F) testi ile t testi kullanılarak araştırılmış ve ilgili sonuçlar yıllara bağlı olarak Tablo 3'de özetlenmiştir.

Tablo 3 değerlendirildiğinde, kurumsal ve perakende KOBİ'lerin likidite oranlarının tamamının, tüm dönemler için birbirlerinden anlamlı derecede farklılık gösterdiği söylenebilir. Mali yapı oranları incelendiğinde ise uzun vadeli yabancı kaynak oranının tüm dönemler için birbirlerinden istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılık gösterdiği görülmektedir. Yabancı kaynak oranı ile özkaynak oranı ise 2005, 2006 ve 2009 dönemlerinde farklılık gösterirken, 2007 – 2008 dönemlerinde benzerlik göstermektedir. Yabancı kaynakların özkaynaklara oranı, duran varlıkların özkaynaklara oranı ile banka kredilerinin toplam aktiflere oranının kurumsal ve perakende KOBİ'ler arasında her dönem olmamakla beraber genel olarak farklılık gösterdiği söylenebilir.

Tablo: 3 Kurumsal ve Perakende KOBİ'lerin Finansal Oranlarının Karşılaştırılması

ORAN GRUBU	ORANLAR	2005		2006		2007		2008		2009	
		Levene (F)	t	Levene (F)	t	Levene (F)	t	Levene (F)	t	Levene (F)	t
Likidite Oranları	Cari Oran	23,450 (0,000)*	-3,289 (0,003)*	46,436 (0,000)*	-3,984 (0,000)*	63,659 (0,000)*	-4,348 (0,000)*	23,892 (0,000)*	-3,078 (0,005)*	32,534 (0,000)*	-3,193 (0,003)*
	Likidite Oranı	38,388 (0,000)*	-3,766 (0,001)*	48,620 (0,000)*	-3,716 (0,001)*	45,316 (0,000)*	-3,854 (0,001)*	23,176 (0,000)*	-2,737 (0,011)*	39,234 (0,000)*	-3,137 (0,004)*
	Nakit Oranı	30,070 (0,000)*	-2,699 (0,012)*	31,899 (0,000)*	-2,928 (0,006)*	28,031 (0,000)*	-2,817 (0,009)*	19,546 (0,000)*	-2,053 (0,050)*	51,080 (0,000)*	-2,991 (0,006)*
Mali Yapı Oranları	Yabancı Kaynak Oranı	5,838 (0,018)*	6,303 (0,000)*	6,894 (0,010)*	6,541 (0,000)*	2,161 (0,146)	3,465 (0,001)*	2,240 (0,138)	3,020 (0,003)*	5,252 (0,024)*	4,953 (0,000)*
	Özkaynak Oranı	5,838 (0,018)*	-6,303 (0,000)*	6,894 (0,010)*	-6,541 (0,000)*	2,161 (0,146)	-3,465 (0,001)*	2,240 (0,138)	-3,020 (0,003)*	5,252 (0,024)*	-4,953 (0,000)*
	Yabancı Kaynakların Öz kaynaklara Oranı	7,349 (0,008)*	2,471 (0,016)*	6,682 (0,012)*	0,575 (0,568)	0,383 (0,538)	1,751 (0,084)	7,681 (0,007)*	3,236 (0,002)*	14,922 (0,000)*	3,183 (0,002)*
	Kısa Vadeli Yabancı Kaynak Oranı	4,539 (0,036)	4,812 (0,000)*	5,788 (0,018)*	5,328 (0,000)*	3,419 (0,068)	3,280 (0,002)*	2,446 (0,122)	2,699 (0,008)*	3,872 (0,052)	2,867 (0,005)*
	Uzun Vadeli Yabancı Kaynak Oranı	15,417 (0,000)*	4,200 (0,000)*	24,523 (0,000)*	5,387 (0,000)*	9,056 (0,004)*	3,273 (0,002)*	9,485 (0,003)*	4,060 (0,000)*	9,786 (0,002)*	4,228 (0,000)*
	Duran Varlıkların Öz kaynaklara Oranı	7,822 (0,006)*	2,701 (0,009)*	4,707 (0,033)	0,217 (0,829)	0,000 (0,983)	1,269 (0,208)	8,321 (0,005)*	3,221 (0,002)*	10,951 (0,001)*	2,124 (0,037)*
	Banka Kredilerinin Toplam Aktife Oranı	27,525 (0,000)*	8,770 (0,000)*	10,524 (0,002)*	6,388 (0,000)*	8,802 (0,004)*	5,020 (0,000)*	0,737 (0,393)	1,079 (0,284)	9,045 (0,003)*	5,487 (0,000)*
Varlık Kullanım Oranları	Alacak Devir Hızı	13,680 (0,000)*	-2,115 (0,042)*	4,924 (0,029)*	-1,775 (0,082)	0,198 (0,657)	-0,131 (0,896)	0,891 (0,348)	-0,593 (0,555)	2,461 (0,120)	-1,057 (0,293)
	Stok Devir Hızı	0,000 (0,994)	-0,557 (0,579)	0,043 (0,837)	-0,354 (0,724)	0,093 (0,762)	-0,333 (0,740)	6,606 (0,012)*	2,293 (0,025)*	17,100 (0,000)*	-1,610 (0,118)
	Aktif Devir Hızı	1,496 (0,225)	0,306 (0,761)	1,030 (0,313)	0,333 (0,740)	0,028 (0,867)	0,619 (0,538)	3,265 (0,074)	-0,596 (0,553)	0,073 (0,788)	1,751 (0,084)

Tablo: 3 Kurumsal ve Perakende KOBİ'lerin Finansal Oranlarının Karşılaştırılması (Devamı)

ORAN GRUBU	ORANLAR	2005		2006		2007		2008		2009	
		Levene (F)	t	Levene (F)	t	Levene (F)	t	Levene (F)	t	Levene (F)	t
Karlılık Oranları	Dönem Net Karının Öz Kaynaklara Oranı	2,024 (0,159)	-1,123 (0,265)	3,333 (0,072)	-0,427 (0,671)	0,032 (0,859)	0,253 (0,801)	0,118 (0,732)	-0,350 (0,727)	4,888 (0,029)*	-0,339 (0,721)
	Brüt Satış Karı Oranı	0,462 (0,499)	-1,915 (0,059)	0,086 (0,770)	-2,952 (0,004)*	2,728 (0,103)	-1,113 (0,269)	2,702 (0,104)	-0,283 (0,778)	0,759 (0,386)	-1,328 (0,187)
	Faaliyet Karı Oranı	0,625 (0,431)	-0,562 (0,576)	1,592 (0,211)	-2,440 (0,017)*	2,846 (0,096)	-0,128 (0,898)	3,180 (0,078)	-0,357 (0,579)	1,108 (0,295)	-0,549 (0,584)
	Dönem Net Karı Oranı	0,219 (0,641)	-0,525 (0,601)	0,371 (0,544)	-2,181 (0,032)*	0,000 (0,982)	-0,376 (0,708)	0,342 (0,560)	0,094 (0,925)	2,455 (0,121)	-1,003 (0,319)
	Aktif (Yatırım) Karlılık Oranı	3,047 (0,085)	-2,445 (0,117)	0,346 (0,558)	-3,675 (0,000)*	7,366 (0,008)*	-1,206 (0,235)	0,318 (0,574)	-1,219 (0,226)	0,600 (0,440)	-0,541 (0,590)
	Aktif Net Karlılık Oranı	3,296 (0,073)	-2,187 (0,132)	0,049 (0,825)	-3,655 (0,000)*	8,347 (0,005)*	-1,031 (0,309)	0,400 (0,529)	-1,155 (0,251)	0,902 (0,345)	-0,442 (0,660)
	Finansman Giderlerini Karşılama Oranı	23,447 (0,000)*	-0,942 (0,349)	24,223 (0,000)*	-1,392 (0,175)	6,613 (0,012)	-0,256 (0,800)	1,514 (0,222)	0,380 (0,563)	11,685 (0,001)*	-0,021 (0,984)
	Ekonomik Verimlilik Oranı	5,008 (0,028)*	-1,240 (0,223)	2,950 (0,090)	-2,508 (0,014)	0,024 (0,877)	-0,956 (0,342)	0,018 (0,895)	0,172 (0,864)	0,521 (0,472)	0,826 (0,411)
	Büyüme Oranları	Varlık Artış Oranı	0,087 (0,769)	-0,095 (0,925)	1,833 (0,179)	1,532 (0,124)	0,555 (0,458)	1,738 (0,086)	9,196 (0,003)*	-1,849 (0,074)	0,191 (0,663)
Özkaynak Artış Oranı		2,625 (0,109)	0,175 (0,862)	4,280 (0,042)*	-0,423 (0,674)	3,924 (0,050)*	-0,327 (0,600)	9,747 (0,002)*	-2,337 (0,096)	4,069 (0,047)*	0,184 (0,854)
Satışlardaki Artış Oranı		1,328 (0,253)	-0,567 (0,572)	0,341 (0,561)	-0,186 (0,853)	1,742 (0,191)	-0,332 (0,596)	0,312 (0,578)	-0,051 (0,959)	0,298 (0,587)	0,448 (0,655)
Dönem Net Kar Artış Oranı		0,359 (0,551)	-0,730 (0,467)	2,129 (0,148)	-0,353 (0,725)	0,657 (0,420)	-0,403 (0,688)	0,473 (0,494)	0,024 (0,981)	0,148 (0,701)	0,320 (0,749)
Borsa Performans Oranları	Fiyat/ Kazanç Oranı	4,130 (0,046)*	0,952 (0,348)	1,957 (0,166)	0,505 (0,615)	0,233 (0,631)	0,376 (0,708)	2,364 (0,128)	-0,734 (0,465)	2,218 (0,140)	0,238 (0,813)
	Borsa Değeri/ Defter Değeri	0,014 (0,907)	-0,778 (0,439)	0,504 (0,480)	-1,620 (0,109)	3,753 (0,056)	-0,854 (0,396)	2,487 (0,119)	1,293 (0,200)	0,001 (0,973)	-1,014 (0,313)

*Parantez içindeki değerler olasılık değeridir. Tüm katsayılar $P \leq 0,05$ 'de anlamlıdır.

Tablo 3'den elde edilen sonuçlar kısa vadeli yabancı kaynak oranının 2005 ve 2006 dönemlerinde farklılık gösterip daha sonraki dönemlerde benzerlik gösterdiğini ortaya koymaktadır. Karlılık oranları değerlendirildiğinde 2006 döneminde bazı karlılık oranlarının kurumsal ve perakende KOBİ'ler için benzerlik gösterdiği söylene bile, elde edilen bu sonuca diğer dönemlerde rastlanılmamıştır.

Kurumsal ve perakende KOBİ'lerin varlık kullanım oranları, büyüme oranları, borsa performans oranları arasında istatistiksel olarak anlamlı sayılabilecek bir farklılık veya benzerlik olmadığı da Tablo 3'de incelenebilir.

SONUÇ

Basel II standartları KOBİ'lerin bankalardan kullandıkları kredi tutarına göre, kurumsal ve perakende olarak ayırma tabi tutulmasını öngörmüştür. Bu çalışmada kurumsal ve perakende KOBİ'lerin finansal oranlarının farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için bu işletmelerin 2005 – 2009 dönemlerine ait oranları hesaplanmış ve bu oranlar karşılaştırılmıştır. Bu bağlamda öncelikle İMKB işletmeleri, Basel II standartlarında yer alan yıllık satış tutarı ve kullandıkları kredi

tutarları esas alınarak kurumsal KOBİ ve perakende KOBİ olarak ayrıma tabi tutulmuştur. Daha sonra hesaplanan oranların Levene (F) ve t testi kullanılarak farklılık – benzerlik gösterip göstermediği incelenmiştir.

Kurumsal ve perakende KOBİ'lerin karşılaştırılmasında elde edilen sonuçlar, likidite oranlarının tamamı ve mali yapı oranlarının büyük çoğunluğunun istatistiksel açıdan farklılık gösterdiğini ortaya koymuştur. Diğer taraftan kurumsal ve perakende KOBİ'lerin varlık kullanım oranları, karlılık oranları, büyüme oranları ve borsa performans oranlarında istatistiksel olarak önemli sayılabilecek bir benzerlik veya farklılık bulunmamaktadır.

Likidite oranları işletmelerin kısa vadeli borç ödeme gücünü, mali yapı oranları ise işletmelerin uzun vadeli borç ödeme gücünü gösteren oranlardır. Bu bağlamda kurumsal ve perakende KOBİ'lerin likidite ve mali yapı oranlarının farklılık göstermesi Basel II standartlarının KOBİ'leri kurumsal ve perakende KOBİ olarak sınıflandırması ve söz konusu işletmelere kullandırılan kredi fiyatının belirlenmesinde farklı hesaplamalara tabi tutmasını destekler niteliktedir.

Çalışmadan elde edilen sonuçlar Dietsch ve Petey (2004), Saurina ve Trucharte (2004), Luppi vd. (2007), çalışmalarını destekler niteliktedir. Buna göre kurumsal ve perakende KOBİ'ler arasında finansal farklılıklar olduğunu söylemek mümkündür. KOBİ'ler değerlendirilirken Basel II standartlarının öngördüğü ölçüde kurumsal ve perakende KOBİ ayrımının yapılması uygun olacaktır. İMKB'ye kote olmayan kurumsal ve perakende KOBİ'lerin finansal oranlarının incelenmesi ile çalışmada daha da geliştirilebilir. Bu şekilde gerçekleştirilecek bir araştırma konu ile ilgili yeni ufuklar açacaktır.

KAYNAKLAR

- AKBULUT, Ramazan (2008), “Basel II Standartlarının KOBİ'ler Üzerindeki Muhtemel Etkileri: Şanlıurfa Örneği”, Ece Erdener ve Yasemin Zengin, I. Uluslararası Sempozyumu: KOBİ'ler ve Basel II “Basel II'ye Geçiş Öncesi KOBİ'lerde Genel Durum Değerlendirmesi: Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, 105- 114, İzmir: İzmir Ekonomi Üniversitesi, 2-4 Mayıs.
- ALTMAN, Edward I. ve Gabriele SABATO (2007), “Modelling Credit Risk for SMEs: Evidence from the U.S. Market”, *ABACUS*, Vol. 43, 332-357.
- ATA, Ali, Furkan A. Gür ve Kerem Ruşen Çelik (2008), “KOBİ Finansmanında Basel II Uygulamalarının Olası Etkileri: Gaziantep'te Bir Uygulama” *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Sayı: 40 Ekim, 185-199.
- BİÇEN YILMAZ, Hatice ve Emel SELİMOĞLU (2008), “Bursa İlinde Faaliyet Gösteren KOBİ'ler Basel II'ye Geçiş Sürecinde Yaşayabilecekleri Zorluklar ve Çözüm Önerileri”, Uluslararası Sempozyumu: KOBİ'ler ve Basel II “Basel II'ye Geçiş Öncesi KOBİ'lerde Genel Durum Değerlendirmesi: Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, 125-134, İzmir: İzmir Ekonomi Üniversitesi, 2-4 Mayıs.

- ÇAKIR, Hafize Meder ve Bülent UYGUN (2006), “Basel II’ye Uyum Kapsamında Denizli KOBİ’lerine İlişkin Bir Uygulama”, *AB sürecinde KOBİ’lerde Yönetişim ve Basel II Kriterleri*, 3 Mart.
- ÇELİK, İsmail (2007), *Basel II Bağlamında KOBİ’lerin Finansman Sorunları Tekstil Sektöründe Bir Uygulama*, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta.
- ÇONKAR, Kemalettin ve N. Serap VURUR (2008), “Türkiye’de KOBİ’ler Derecelendirme Notu Almalı mı?”, Uluslararası Sempozyumu: KOBİ’ler ve Basel II “Basel II’ye Geçiş Öncesi KOBİ’lerde Genel Durum Değerlendirmesi: Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, 135-147, İzmir: İzmir Ekonomi Üniversitesi, 2-4 Mayıs.
- DIETSCH, Michel ve Jol PETEY (2004), “Should SME Exposures Be Treated as Retail or Corporate Exposures? A Comparative Analysis of Default Probabilities and Asset Correlations in French and German Smes”, *Journal of Banking & Finance*, Vol: 28, 773–788. <http://www.bis.org/publ/bcbcsca.htm>, Ziyaret Tarihi: 30.01.2009
- JACOBSON, Tor, Jesper LINDÉ ve Kasper ROSZBACH (2005), “Credit Risk versus Capital Requirements under Basel II: Are SME Loans and Retail Credit Really Different?”, *Journal of Financial Services Research* 28:1/2/3 43–75, Springer Science + Business Media, Inc. Manufactured in The Netherlands.
- KÜÇÜKÖZMEN, C.Coşkun ve H. Dilek OĞUZ (2008), “Basel II’ye Geçiş Sürecinde KOBİ’lerin Finansman Sorunları: Konya İli Örneği”, Uluslararası Sempozyumu: KOBİ’ler ve Basel II “Basel II’ye Geçiş Öncesi KOBİ’lerde Genel Durum Değerlendirmesi: Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, 41-57, İzmir: İzmir Ekonomi Üniversitesi, 2-4 Mayıs.
- LUPPI, Barbara, Massimiliano MARZO ve Antonello E. SCORCU (2007b), “A Credit Risk Model for Italian SMEs”, Working Papers 600, Dipartimento Scienze Economiche, Università di Bologna, July, <http://www2.dse.unibo.it/wp/600.pdf>, 22.01.2009.
- NEWBOLD, Paul, William L. CARLSON ve Betty M. THORNE (2009), *Statistics For Business And Economics*, 7th Edition, Prentice Hall.
- ÖRTEN, Remzi ve Aydın Karapınar (2003), *Enflasyon Muhasebesi*, Ankara: Gazi Kitabevi.
- SAURINA, Jesus ve Carlos TRUCHARTE (2004), “The Impact of Basel II on Lending to Small and Medium Sized Firms: A Regulatory Policy Assessment Based on Spanish Credit Register Data”, *Journal of Financial Services Research*, 26: 2, 121-144.
- TÜRKİYE BANKALAR BİRLİĞİ (2005), *Risk Yönetimi ve Basel II’nin KOBİ’lere Etkileri*, 3. Basım, Haziran.